This Project is funded
by the European Union's
Justice Programme 2014-2020

Az európai öröklési rendelet – az alkalmazás első három évének távlatából

Szőcs Tibor

A Magyar Országos Közjegyzői Kamara
Közjegyzői Intézetének vezetője

The content of this document represents the views of the Author only and it is his/her sole responsibility. The European Commission does not accept any responsibility for use that may be made of the information it contains

This Project is implemented by Coordinator

UNIVERSITÀ DEGLI STUDI FIRENZE
DSG DIPARTIMENTO DI SCIENZE GIURIDICHE

Partners

ELTE LAW FACULTY OF LAW
VNIVERSITAT DE VALÈNCIA
Centro de Direito da Família
cnrs
Fondazione Italiana del Notariato
AMI Associazione Avvocati Matrimonialisti Italiani
Sezione Distrettuale di Firenze

1. A közös végrendeletekre alkalmazandó jog meghatározásának bizonytalanságai az EuÖR. alapján

1.1. A közös végrendelet intézménye a különféle jogrendszerekben

- Megengedett: pl. német jog (BGB 2265ff. §; széles körben alkalmazott hagyatéktervezési intézmény); skandináv jogok; osztrák jog (ABGB 586. §); magyar jog (Ptk. 7:23. § (2) bek.)
- Tiltott: pl. francia jog (Cc. 968. cikk); olasz jog (Cc. 589. cikk); román jog (CCN 1036. cikk)

1.2. „Kétpályás" kollíziós szabályozás az EuÖR. rendszerében a végintézkedések egyes típusainak megengedettségére és tartalmi érvényességére

a) 25. cikk: az öröklési szerződésekre vonatkozó kollíziós szabály
b) 24. cikk: „az öröklési szerződésektől eltérő végintézkedésekre" vonatkozó kollíziós szabály

Melyik szabály hatálya alá tartozik a „közös végrendelet" ?
Az EuÖR. nem tartalmaz különös kollíziós szabályt a közös végrendeletek megengedettségére/tartalmi érvényességére

This Project is funded by the European Union's Justice Programme 2014-2020

1. A közös végrendeletekre alkalmazandó jog meghatározásának bizonytalanságai az EuÖR. alapján *(folyt.)*

1.3. Fogalmi inkoherencia az EuÖR. értelmező rendelkezéseiben

a) Végintézkedések típusai a rendelet autonóm fogalomrendszerében (3. cikk (1) bek. *d)* pont):
- Végrendelet
- Közös végrendelet
- Öröklési szerződés

b) „közös végrendelet” fogalma

EuÖR. 3. cikk
…
c) „közös végrendelet”: két vagy több személy egyetlen okiratba foglalt végrendelete;

c) *„öröklési szerződés”* fogalma

EuÖR. 3. cikk
…
b) „öröklési szerződés”: olyan megállapodás – **beleértve a kölcsönös végrendeleteken alapuló** megállapodást is –, amely ellenszolgáltatás fejében vagy anélkül a megállapodásban részes egy vagy több személy jövőbeli hagyatékára vonatkozó jogokat létesít, módosít vagy szüntet meg;

This Project is funded by the European Union's Justice Programme 2014-2020

1. A közös végrendeletekre alkalmazandó jog meghatározásának bizonytalanságai az EuÖR. alapján *(folyt.)*

1.4. Lehetséges megoldások

Példa:

Végrendelkezők: testvérek

- Egyikük FI-ban élő FI és HU kettős állampolgár
- A másik HU-n élő (kizárólag) HU állampolgár
- Közös végrendeletet tesznek: amelyben egymást kölcsönösen örökössé nevezik.

a) megoldás (öröklési szerződéses megközelítés): a 25. cikk megfelelő alkalmazása a közös végrendelet megengedettségére és tartalmi érvényességére:

- A közös végrendelet csak akkor lenne megengedett, ha az mindkét fél végrendelkezés-kori szokásos tartózkodási helye szerinti jog alapján megengedett (kumulatív elbírálás)
- A kérdéses közös végrendelet a FI jog szerint megengedett, de a HU jog szerint nem (Ptk. 7:23. § (1) bek.)
- De: a két testvér kikötheti a FI jogot (mint az egyikük állampolgársága szerinti jogot)

b) megoldás (végrendeleti megközelítés): a 24. cikk alkalmazása:

- Bizonytalan helyzet a közös végrendelet megengedettségére alkalmazandó jog tekintetében;
- Mindkét végrendelkező tekintetében *külön-külön, izoláltan kell vizsgálni* ugyanazon közös végrendelet megengedettségét.

This Project is funded by the European Union's Justice Programme 2014-2020

2. A végintézkedések tartalmi érvényességére irányadó jog tárgyi hatálya

2.1. A két kollíziós statútum tárgyi hatályának elhatárolása

Az öröklésre általában irányadó jog *(lex successionis)*	**A végintézkedések tartalmi érvényességére és megengedettségére irányadó jog**
23. cikk **Az alkalmazandó jog hatálya** (1) A 21. cikk vagy a 22. cikk alapján meghatározott jog az öröklés egészére irányadó. (2) Ez a jog az irányadó *különösen* a következőkre:	*26. cikk* **A végintézkedések tartalmi érvényessége** (1) A 24. és a 25. cikk alkalmazásában az alábbiak kapcsolódnak a tartalmi érvényességhez: a) Végintézkedési képesség; b) Bizonyos személyi kör részére adott végakarati juttatás érvényessége; c) Képviselet megengedettsége a végintézkedés tételénél d) Végintézkedés értelmezése; e) Akarathibák
Csak példálózó felsorolás	**Kimerítő vagy példálózó felsorolás ?**

This Project is funded by the European Union's Justice Programme 2014-2020

2. A végintézkedések tartalmi érvényességére irányadó jog tárgyi hatálya *(folyt.)*

2.2. Melyik jog irányadó az egyes konkrét végakarati rendelkezések tartalmi érvényességére ?

Példa:

Örökhagyó

- DE állampolgár; szokásos tartózkodási helye eredetileg: DE
- közvégrendeletet tesz DE közjegyző előtt 2016-ban:
  - előörököse: testvére
  - utóörökös (annak halálát követően): egy katolikus egyházközség
- 2017: az örökhagyó HU-ra költözik; Halálakori szokásos tartózkodási helye: HU

Melyik jog irányadó a kérdéses utóörökös-nevezés érvényességére ?

a) Ha az általános kollíziós statútum (lex successionis) alá tartozik a kérdés :

- az örökhagyó *halálakori* szokásos tartózkodási helye szerinti jog (HU jog) irányadó
- ez az utóörökös-nevezés nem érvényes (Ptk. 7:28. § (1) bek.)

b) Ha a 24. cikk szerinti statútum (végrendelkezési statútum) alá tartozik a kérdés:

- a v*égrendelkezés-kori* szokásos tartózkodási hely szerinti jog (DE jog) irányadó
- ez az utóörökös-nevezés érvényes (BGB 2100 §)

This Project is funded
by the European Union's
Justice Programme 2014-2020

3. A renvoi az EuÖR. rendszerében

3.1. A rendelet bizottsági tervezete (COM(2009)154 final)

26. Cikk – a renvoi figyelembevételének teljes kizárása (a Róma-I, Róma-II és Róma-III rendeletek)

3.2. Az EuÖR. elfogadott végleges szövege

34. Cikk – a renvoi figyelembevétele:

- tagállami jogra történő visszautalás esetén; valamint
- olyan (újabb) harmadik állam jogára történő továbbutalás esetén, amely elfogadja az utalást.

> *EuÖR. 34. cikk*
> **Vissza- és továbbutalás**
> (1) Valamely e rendelet által meghatározott harmadik állam jogának alkalmazása alatt az adott államban hatályban lévő jogszabályok alkalmazását kell érteni, ideértve a nemzetközi magánjogi jogszabályokat is, amennyiben az említett szabályokban az alábbiakra történik tovább- és visszautalás:
> a) valamely tagállam joga; vagy
> b) olyan egyéb harmadik állam joga, amely a saját jogát alkalmazná.

This Project is funded
by the European Union's
Justice Programme 2014-2020

3. A renvoi az EuÖR. rendszerében *(folyt.)*

3.3. Következmény

A renvoi csupán részleges számos esetben;

Pl. ha az örökhagyó utolsó szokásos tartózkodási helye szerinti állam kollíziós joga a „hagyaték megosztásának” (Nachlassspaltung) megoldását követi:

- *lex rei sitae* az ingatlan hagyatékra
- *lex domicilii* az ingó hagyatékra

(pl. USA, Kanada, Nagy-Britannia, Ausztrália stb.)

A „hagyaték megosztásának” megoldása „hátsó ajtón át” jut vissza az EuÖR. kollíziós szabályrendszerébe.

3.4. Hátrányok

Eltérő anyagi jogok alkalmazása az örökhagyó hagyatékának egyes részeire; az eltérő jogok uralma alá tartozó jogilag elkülönült rész-hagyatékként kezelhetőek.

3.5. Lehetséges jövőbeli megoldás

A renvoi figyelembevétele kizárólag olyan esteben, ha a tovább- vagy visszautalás a teljes hagyatéki vagyonra kiterjed ?

This Project is funded
by the European Union's
Justice Programme 2014-2020

4. Információszerzés hagyatéki eljárás céljára – külföldről

4.1. Különösen: a külföldön fellelhető hagyatéki vagyon problémája

a) Az EuÖR. szerinti joghatósági rendszer kiterjed az örökhagyó után maradt, bárhol fellelhető (és bármilyen jogi jellegű) hagyatéki vagyontárgyakra.
Új kihívások: információ beszerzése a külföldi vagyontárgyról, értékének megállapítása, helyes megjelölése a hagyatékátadó végzésben (európai öröklési bizonyítványban)

b) A külföldi vagyon hazai hagyatéki eljárásba történő bevonásának feltételei:
a külföldi vagyontárgy megléte és hagyatékhoz tartozása igazolt legyen (Hetv. 43/A-43/B. §, 81/A. §)
Az igazolás módja:
- Az öröklésben érdekelt általi adatszerzés (Hetv. 43/A);
- A közjegyző általi külföldi megkeresés (Hetv. 43/B. §)

c) Különös probléma: titoktartási kötelezettség hatálya alá eső vagyontárgy (pl. külföldi pénzintézetnél kezelt bankszámla):
- A külföldi pénzintézet az öröklésben érdekelt részére a hagyatéki eljárás folyamatban léte alatt nem ad ki információt;
- Az eljáró HU közjegyző adatszolgáltatási megkeresését a külföldi pénzintézetek nem teljesítik (csak saját államuk bíróságának/hatóságának szolgáltatnak adatokat).

This Project is funded by the European Union's Justice Programme 2014-2020

4. Információszerzés hagyatéki eljárás céljára – külföldről *(folyt.)*

d) Általában alkalmazott megoldás a hazai hagyatéki eljárási gyakorlatban: adatbeszerzés a külföldi bankszámlával kapcsolatban nemzetközi polgári jogsegélykérelem útján:
   - Az európai bizonyításfelvételi rendelet (1206/2001/EK r.) alkalmazása;
   - Probléma: a megkeresés előterjesztésére e rendelet alapján „bíróság" jogosult (Tekinthető-e „bíróságnak" a rendelet alkalmazási körében a hagyatéki nemperes eljárást lefolytató HU közjegyző ?)

4.2. Az öröklési ügyekben történő külföldi információ-szerzés egyéb aspektusai

- Esetleges külföldi végintézkedés létezésével kapcsolatos információszerzés
- Külföldön élő lehetséges ismeretlen örökösök felderítése
- Külföldön lefolytatott (folyamatban lévő) öröklési eljárásokkal kapcsolatos adatszerzés (a párhuzamos eljárások elkerülése végett)

4.3. Az EuÖR. Információszerzéssel kapcsolatos szabályai

- Kölcsönös hozzáférés a más tagállami közhitelű nyilvántartásokban fellelhető adatokhoz(EuÖR. 66. cikk (5) bek.)
- Nem kielégítő az adatszerzési iránti együttműködés eljárási mechanizmusának szabályozása;
- Az adatszolgáltatási kötelezettség nem terjed ki a közhitelű nyilvántartásban nem nyilvántartott vagyontárgyakra (pl. bankszámla).

This Project is funded
by the European Union's
Justice Programme 2014-2020

This Project is funded
by the European Union's
Justice Programme 2014-2020

Köszönöm a figyelmet!

This Project is implemented by Coordinator
UNIVERSITÀ DEGLI STUDI FIRENZE
DSG DIPARTIMENTO DI SCIENZE GIURIDICHE

Partners
ELTE LAW FACULTY OF LAW
VNIVERSITAT DE VALÈNCIA
Centro de Direito da Família
cnrs
Fondazione Italiana del Notariato
AMI Associazione Avvocati Matrimonialisti Italiani
Sezione Distrettuale di Firenze